

אמר רבי טרפון טעם לדבריו:

מה מצינו ביין שהוא בא חובה לנסכים, ובא גם כנדבה בפני עצמו, אף שמן שהוא בא חובה במנחת הנסכים,⁽³⁾ הרי הוא בא גם כנדבה בפני עצמו.

אמר לו רבי עקיבא לדחות את הדמיון ליין:

לא אם אמרת ביין, שכן קרב עם חובתו

בפני עצמו [כאשר הוא בא כחובה הרי הוא בא בפני עצמו], תאמר בשמן שאינו קרב אף עם חובתו בפני עצמו, שהרי בוללים בו את הסולת, ואין ללמוד מזה לשמן שיבא בפני עצמו.

אין שנים מתנדבין בשותפות עשרון אחד.⁽⁴⁾

אבל מתנדבין בשותפות עולה ושלמים —

לספלים ולשיתין כשאר נסכים, ובהא לא קיימא לן כמותו כדאמר שם "לאפוקי מדשמואל".

ובמקדש דוד סימן יא אות ב, הוכיח, שאין מקרישים את השמן קודם הקמיצה כדי שיהא אפשר לקומצו, ממה שכתבו התוספות לעיל עד ב ד"ה קומצו ושיריו נאכלין: אבל יין צלול הוא, ואי אפשר לקומצו; ואם אף את השמן היו מקרישים תחילה מאי שנא שמן מיין, ועוד הוכיח כן מגמרא זבחים עו ב ראה שם; אך הביא מדברי רבינו גרשום לעיל עד ב שכתב גבי שמן: "קפנו", ובפשוטו, כוונתו היא שמקרישים את השמן קודם קמיצה.

ובתוספות יום טוב כאן כתב: ומיהו ודאי דלקומצה בפס ידו כדרך קמיצת מנחה אי אפשר, אלא שמפריש בכלי שיעור קומץ שהוא כשני זיתים, וראה רש"ש, וראה עוד במנחת אריאל כאן.

ב. בעיקר דברי התוספות שהחילוק בין יין לשמן הוא משום שבזה שייך קמיצה ובוה לא, כבר העירו האחרונים שלפי דברי רבינו גרשום ולפי ה"תוספות יום טוב" אי אפשר לפרש כן; ובטעם החילוק ביארו, על פי מה שכתב בשפת אמת כאן, שרבי טרפון עצמו למד שמתנדבין שמן מן הכתוב "קרבן מנחה" כמבואר בזבחים צא ב, ומה שאמר כאן הוא לדבריו דרבי עקיבא, [ראה שם שדבריו הם שלא כדברי תוספות], וכתב שם שהקמיצה אינה אלא משום שהוא

נלמד מ"קרבן מנחה", ואם כן הרי פשוט החילוק בין יין לשמן.

3. נתבאר על פי רש"י, וכן היא פשוט המשנה שנדבת שמן נלמדת משמן של מנחת נסכים כמו יין, אלא שאם כן היה מן הדין שאין מתנדבין שמן פחות משלשה לוגין שהוא הפחות שבמנחת נסכים, וכאשר כן הוא הדין ביין, וזה הרי אינו, ומפורש בזבחים עו ב "לוג זה יהא נדבה", הרי שמתנדבים אפילו לוג אחד, ואם כן לכאורה צריך ביאור לשון רש"י!?

והנה בזבחים צא ב יליף שמואל לדעת רבי טרפון שמתנדבין שמן מן הכתוב "קרבן מנחה" מלמד שמתנדבין שמן, וביאר בשפת אמת, שרבי טרפון לדבריו דרבי עקיבא קאמר כאן, ואילו הוא עצמו למד כן מן הפסוק; ואם כן הרי ניחא, דבאמת אם משום הלימוד מנסכים היה הדין שאינו יכול להתנדב פחות משלשה לוגין, אלא שלמד ממקום אחר שאפשר להתנדב שמן, ומאותו לימוד מתנדבין אפילו לוג אחד. [נראה עוד ב"מנחת חזקיה" מה שכתב על דברי רש"י].

4. מלשון המשנה היה נראה שמתנדבין שנים שני עשרונים בשותפות; אבל ברמב"ם — מעשה הקרבנות יד ב — מבואר שאין מתנדבין מנחה בשותפות כלל; וצריך לומר שאגב "פרידה אחת" נקטה המשנה "עשרון אחד".